

Rom
Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm
iəfak mın ikın Rom
Nəghatən əkuəkır rəha naoa u
Rom

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm iəfak mın itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwın mehm iəfak mın əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikın, in otəkəike muwın mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat mın e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, Iaihlua mın tepət, məto netəm Isrel tepət mın.

?Təməte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwın Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təməte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro min nulan, Iaihlua mın ne netəm Isrel, ilat rafin okotuwa kitiah əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwır kəm ilat

¹ Io Pol, u io slef kit rəha Kristo Iesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmītəpun mİLəs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwır rəhan.

² Namnusən təwir u, in tinəmən-iəkis nuwəh rəkis e rəhan ien mīn itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgīn. ³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgīn təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nīmīsən e nəsanənən e wək rəha Narmīn asim. ⁵ E Kristo, Uhgīn təmol təwir kəm io, mos-ipa kəm io wək wīr məmə io aposol kit. Təmos-ipa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki Iaihlua* mīn e noanol mīn rafin məmə okotən nīpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otīləs-īpər nərgi Iesu. ⁶ Kən itəmat mīn, Uhgīn təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgīn tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgīn Tata rəhatat, ne Iərəmərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwīn məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgīn e Iesu Kristo otəmat rafin aɡin-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotətəo namnusən e nahatətəən rəhatəmat. ⁹ Kən Uhgīn titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. Iatol pīk wək rəhan e nīkik rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin. ¹⁰ Kən iatəfak məmə okəmə in nətəligən pahrien rəha Uhgīn, in oterəh e suatip

1:2: Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u "Iaihlua" tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha Isrel. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26

kit mämə ekimnə məplan itəmat. ¹¹ Iakolkeike pik mämə ekimnə məplan itəmat mämə ekawte-in kəm itəmat nəwirən kit rəha Narmın Rəha Uhgın mämə otol itəmat nakotətul əskasik təhmın mın. ¹² Nipəti nəghatən u mämə, nahatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kən rəhak mın titun nasituən etəmat.

¹³ Piak mın ne winik mın, təwir mämə nəkotitun mämə nian tepət, rəhak nətəligən təht mämə ekimnə muag itəmat. Məto nian rafın natımnat neen koatahtosig-in io o nimnəən. Iakolkeike mämə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha İaihlua mın ikın pisin pisin mın. ¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwir kəm netəmim rafın itəm sənəmə noanol rəha İsrəl, netəm itəm kotitun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kən ilat itəm kəmotol-wır skul, ne ilat itəm kəsotol-wırən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kəm ilat rafın. ¹⁵ Kən o nat əh, iakolkeike pik mämə ekən-iarəp namnusən təwir kəm itəmat mın əpəh Rom.

¹⁶ İatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwir. Esaulisən məto-inu namnusən təwir in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafın itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol mın rəha İsrəl, uarisig u, o İaihlua mın. ¹⁷ Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgın təmol əp suatıp rəhan mämə Uhgın tatos-ıpən rəhan əm nətuatıpən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgın tatol mämə netəmim kotuwa motətuatıp e nıganəmtın. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən mämə, “Netəmim itəm kotətuatıp

1:10: Wək 19:21; Rom 15:23
8:38; Wək 13:46; 1 Kor 1:18-24

1:13: Wək 19:21

1:16: Mak

e niġanəmti Uhgìn e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgìn o təfagə rat rafin

¹⁸ Məto Uhgìn e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpinən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. Ilat koatətlosig-in niṗahrienən rəha Uhgìn e nolən rat min rəhalat, ¹⁹ məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgìn lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgìn atip təməgətun ətuatip ilat lan. ²⁰ Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgìn e niġanəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niġanəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne niṗahrienən məmə in Uhgìn, kən motitun nitunən məmə Uhgìn in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgìn təhrol nulan.

²¹ Tol nəhlan məto-inu, nat əpnapin ilat kəmotitun Uhgìn məsin, məto kəmotapəs nisiiian məmə in Uhgìn, kən məsotənən kəm in məmə nikilat tagien o natimnat in təmol kəm ilat. Məto nikilat təmatəht nalpəkauən alməl min məmə Uhgìn tahro nulan, kən nətəligən rəhalat təmuwa mapinəp, minotəruru suatip itəm Uhgìn tolkeike məmə okotitun. ²² Nat əpnapin ilat koatən məmə ilat kotenatig, məto ilat kəmotuwa ialməl min,

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28

1:20: Job 12:7-9; Sam 19:1

1:21: Efes 4:17-18

1:22: Jer

10:14; 1 Kor 1:20

²³ kæn kəmotapəs nəfakən kəm Uhgîn itəm rəhan nepətən təhag-əhag, kæn otəsımısən tətətig lilin, kæn mınotətuoun moatəfak kəm narmı nat mın itəm tahmen e netəmım u okotımıs nian kit, o tahmen e mənıg mın, o nat megəh mın koataliwək o koatəkıoah.

²⁴ O nat u, Uhgîn təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mın itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətılat. Tol nəhlan, ilat kəmotol nolən mın e nıpətılat itəm tol əm naulısən.

²⁵ Ilat kəmotapəs nıpahrienən rəha Uhgîn mo-taskəlım neıueıuəən, kæn moatəfak moatol wək kəm neai, ne nəptən, ne natımnat rafın itəm Uhgîn təmol, məto kəmotapəs nəfakən kəm Uhgîn. Məto pəs kitat kotənwiwi in nian rafın namnun tıkə. Əwəh.

²⁶ O nolən mın əh itəm netəmım kəmotol kəm Uhgîn, təmapəs ilat, megəhan-in ilat məmə okotətəu-pən əm nolən rat mın itəm nıkilat tolkeike məmə okotol e nıpətılat itəm tol naulısən əm. Nat əpnapın nıpitan mın, məto ilat kotapəs nətəu-pənən rəhalat nəman, moatit atıp ilat mın, kæn nat u in nat pısın e itəm u Uhgîn təmələhəu.

²⁷ Kæn e nolən ahmen-ahmen əm, nəman mın, ilat kəmotapəs nıtən rəhalat nıpitan mın, moatolkeike pık nəman pısın mın. Ilat koatit atıp ilat mın itəm tol naulısən. Kæn Uhgîn təmos-ipən nalpınən kəm ilat o rəhalat nolən rat agın mın.

²⁸ Kæn nat kit mın. Məto-inu ilat kəsotolkeıkeən məmə okotıtun Uhgîn, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəlıgən təsıtunən məmə nat kit in təwır o nat kit in tərət, kæn megəhan-in

māmə okotol nat itəm təsətuatipən māmə okotol. ²⁹ Nikilat tāmarioah e nolən rat pisin pisin min rafin, kən ilat naumis, kən ilat koategəs-in suatip o nərəkınən netəmim. Kən nikilat tāmarioah e nolən rat min əh: ilat koatetet netəmim, ilat io-hamnu itəm, ilat koatol natimnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nikali netəmim, ³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatətəhau Uhgın, ilat nagət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatip o nolən təfagə rat min itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama. ³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tipik, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kən nat əpnapın ilat atip min neen, okol təsətəlig-inən nasəkən o nasituən e netəmim. ³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatip rəha Uhgın itəm tatən māmə netəm min u koatol nolən min əh, kotəkəike motimis. Məto ilat koatəkəike e nolən min əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nikilat tagien o netəmim neen min itəm koatol nolən rat min əh, kən moatıləs-ipər rəhalat nətəligən māmə okotol.

2

*Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnapın itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha

* **2::** E ves min u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nikilat təht māmə kotətuatip e niganəmti Uhgın məto-inu ilat noanol rəha Isrel, kən koatətəu-pən Lou rəha Moses.

suah kit o nolən rat kit rəhan,† mətə nako-
takil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən.
Kən rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalpənən, mətə-
inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən
rat min ahmen-ahmen min əm elat. ² Kən
kitat kotitun məmə nian Uhgın tətakil matuəh
matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol
nolən min əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən
in tətuatip əm. ³ Tol nəhlan, nian itəmat nako-
takil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim
o nərətən rəhalat, mətə itəmat nəkoatol nolən
ahmen-ahmen əm, kən okol nəsoṭagımən nian
Uhgın otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat.
⁴ ! Nikitəmat təsəht pikən nolən rəha Uhgın! In
tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən
itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh.
Mətə itəmat nəkoatol nat əpnəpən əm e nolən wir
min əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən
təwir min kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e
rəhatəmat nolən rat min.

⁵ Mətə rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məsoṭəuhlinən
itəmat e rəhatəmat nolən rat min. Kən o nat u,
nakotərgətain neməha ne nalpənən rəha Uhgın
otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpənən rəhan
e nian Uhgın otol əp rəhan nələhəuən nəghatən
itəm tətuatip. ⁶ Kən Uhgın otos-ipən kəm netəmim
kitiəh kitiəh tətəu-pən əm natimnat itəm kəmotol.
⁷ Uhgın otos-ipən nəmegəhən lilin kəm netəmim
itəm koatətul əskasik nian rafin o nolən nat itəm
tətuatip. Netəm min əh koatalkut pik o nolən nat

† **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlə min, ilat rafin netəm
kotərat mətə-inu Iaihlə min kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:**
Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15 **2:6:** Sam 62:12;
Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10

wir mämə Uhgïn otos-ipən kəm ilat nənwiwiän, ne nisaiiän, ne nəmegəhən itəm namnun tikə. ⁸Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpınən kəm netəmim neen itəm koatalkut atip əm o nərpiilat, kən moatəuhlin məntaalat o nıpahrienən, kən moatətəu-pən nolən rat mın. ⁹Netəmim rafin itəm koatol nolən rat, ilat okotos nərətən ne nian iəkis mın. Otaupən pitən o noanol mın rəha Isrel, uarisig u o İaihlua mın. ¹⁰Məto o netəmim rafin itəm koatol nolən wir, Uhgïn otos-ipən nənwiwiän, ne nisaiiän, ne nəməlinuən. Otaupən pitən o noanol mın rəha Isrel, uarisig u, o İaihlua mın. ¹¹Tol nəhlan məto-inu Uhgïn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafin. Nat əpnapın ilat noanol rəha Isrel o İaihlua mın, ilat rafin okotos nat itəm tətuatip olat, inu nalpınən o nəwirən.

¹²Uhgïn otol nalpınən kəm İaihlua mın o nolən rat mın rəhalat, nat əpnapın kəməsotosən Lou itəm Uhgïn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmosos Lou, Uhgïn otakil rəhalat nolən mın e nəghatən rəha Lou, kən in otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan. ¹³Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e nıganəmti Uhgïn, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgïn otən mämə ilat kotətuatip e nıganəmtin. ¹⁴Nıpahrienən, İaihlua mın kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian mın neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətuatip, tahmen-ahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun mämə lou kit əh-ikin e nıkilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətuatip, ne nat itəm təsətuatipən, nat əpnapın kəsotosən Lou

rəha Moses. ¹⁵ Ilat kotitun məmə nīpəti Lou əh-ikin rəha Uhgīn e nīkilat məto-inu nian ilat koatol təwīr, nīkilat tatəht məmə, “nolən u təwīr,” kən nian koatol nolən rat, nīkilat tatəht məmə, “nolən u tərət.” ¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgīn otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin o nolən mīn itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən mīn ne nətəligən anion mīn. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwīr.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgīn o nos-megəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgīn, kən in titun mīn əm itəmat. ¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgīn tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətuatip wīr məto-inu Lou təməgətun itəmat lan. ¹⁹ Itəmat nakotən pīk məmə nakoatit iganəmtin əpis mīn, kən itəmat nakotasigəpīn suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin, ²⁰ kən moatəgətun ialmə mīn ne nisualkələh.‡ Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nītunən ne nīpahrienən rafin koatatig lan. ²¹ Təwīr əm nakoatəgətun netəm pīsin pīsin mīn. ?Məto tahro nəsoatəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ?Məto tahro nako-takləh? ²² Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto tahro itəmat nakotakləh-in

2:14: Wək 10:35 † **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis mīn,” ne “ialmə mīn,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua mīn itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotol nolən mīn əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4

pətan? Nakoatətəhau narmi nat min kəməte e nig. ? Məto tahro nakoatakləh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat min? ²³ Nakotəghat ausit o Lou. ? Məto tahro nakotətəghl Lou motərəkin nərği Uhgın? ²⁴ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua min koatən rat nərği Uhgın o nolən tərət rəhatəmat.”

²⁵ Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwir okəmə nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətəghl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat. ²⁶ Okəmə Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgın otəplan suah əh məmə kinəhg-ipən rəkis. ²⁷ Kən netənim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nīpətīlat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu, nat əpnapin nəmos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ipən itəmat, məto nakoatətəghl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmol nolən rəha netəm Isrel e nīpətīn, təsolən məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nīpətīn. ²⁹ Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nīkin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha nīki etənim itəm Narmīn əm Rəha Uhgın tatol, məto Lou təsolən. Kən sənəmə netənim itəm koatīləs-ipər nərği suah əh, məto Uhgın əm tatīləs-ipər nərğīn.

3

Nian rafin Uhgın tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nīpəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nīpətin, kən tahro nakoatən məmə nəhg-ipənən in nat wir kit? ?Kən o nat naka in nat wir kit məmə suah kit in etəm Isrel?” ² !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wir agin e nolən mīn rafin! Nat tətəupən, Uhgīn təmələhəupən e nelmilat, nəghatən ətuatip rəhan. ³ In nīpahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsolən məmə Uhgīn otəsolən rəhan nəghatən. ⁴ !Kəp! Nat əpnəpīn netəmim rafin e nətueintən koateiuə, məto Uhgīn təseiuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgīn tatəghat-in Uhgīn matən min-nulan məmə,
 “Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatip.

Nian netəmim okotakil rəham nolən mīn, motən məmə nəmol nolən tərət mīn, məto onatol win elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatipən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgīn tatol tətətuatip nian rafin. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tatiləs-ipər nərgi Uhgīn, məto in otol nalpīnən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatipən.” ⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neiueiuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nīpahrienən, kən Uhgīn otahro min-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən? ⁷ Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeiuə, kən rəhak neiuəən otəgətun məmə Uhgīn tatən əm nīpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in

ron, kən tahro nulan Uhgïn otakil muäh mälähäu nəghatən rəhak məmә emol təfagə rat?” ⁸ Məto io ekatən məmә, okəmә kotətəu-pən nətəligən alməl min nəhlan, netəmim kotitun nənən məmә, “Pəs kotal nolən rat min məmә rəhatat nolən rat min okotoe-in nəwirən.” Məto nəghatən u tərät. Nipahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə məmә io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl min nəhlan. Uhgïn otakil muäh mälähäu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətuatip əm.

Suah kit tikə itəm tətuatip wir agin

⁹ ?Kən tahro? ?Kitat okotən naka əh-roiu? ? Nikitəmat təht məmә Uhgïn otol təwir kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua min? !Kəp! Emən rəkis məmә nəsanənən rəha təfagə rat tatərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua min. ¹⁰ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgïn itəm tatən məmә,

“Suah kit tikə itəm tətuatip, kitiah agin huə ne tikə;

¹¹ Suah kit tikə itəm titun,

suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgïn.

¹² Netəmim rafin agin kəmotəuhlin məntaalat o Uhgïn,

ilat kəmotuwa nəlpah min o nolən nəwia Uhgïn,

suah kit tikə itəm in tatol nəwirən, kitiah agin huə ne tikə.”

¹³ “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag,

Namilat tərïoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sinek tətisi-pən e nohlilat.”

¹⁴ “Nohlilat tərïoah e nau-iərmis-inən ne nəghatən tarip.”

- 15 “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;
 16 ikin min rafin itəm koatuwin ikin, koatəəkən
 natimnat, kən moatol netəmim koatəto
 tərət,
 17 kən ilat kotəruru aɡin suatip rəha nəməlinuən.”
 18 “Ilat kəsotəɡinən Uhgın, kən nisiiən rəhan tikə
 aɡin e nətəligən rəhalat.”

19 Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun nuhalpınən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e nıganəmti Uhgın məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat. 20 Tol nəhlan, etəmim tikə aɡin itəm Uhgın otən-iarəp məmə in tətuatip e nıganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatipən e nıganəmti Uhgın tatuwa e nahatətən əm

21 Məto roiu, Uhgın tinol-arəp rəkis rəhan suatip məmə netəmim okotuwa kətuatip e nıganəmtin. Suatip əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatip pisin əh. 22 Uhgın tatol suah kit tatətuatip e nıganəmtin nian tətahatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgın otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm, 23 məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən motəmkakiəh e suatip

rəha nətuatipən rəha Uhgìn itəm təwir məhag-əhag, ²⁴kən e nəwirən rəhan, Uhgìn tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətuatip əm e niğanəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nalpəkauən rəhan. Ilat kəsotətouən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo Iesu təmətou suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nimisən rəhan. ²⁵ Uhgìn təmahlipa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpinən ne neməha rəhan o təfagə rat min, nian nitan təmaiu. Kən Uhgìn tətəfəl təfagə rat min rəha netəmim nian netəmim kotahatətə məmə Kristo təmimis olat. Uhgìn təmol suatip əh məmə otəgətun məmə rəhan nolən in tətuatip agin-əh, məto-inu e nətəligən rəhan itəm kaifəməh, in təsolən nalpinən o təfagə rat min itəm netəmim kəmotol aupən. ²⁶ Təmol nəhlan məmə otəgətun roiu məmə nolən rəhan in tətuatip. In təməsaluin əmən təfagə rat min, məto təmahlipa Iesu məmə in otos nalpinən o təfagə rat min. Kən Uhgìn atip əm tatən məmə netəmim itəm kotahatətə e Iesu, ilat okotətuatip e niğanəmtin.

²⁷ ?Tol nəhlan, etəmim kit titun nəghat ausitən o nat kit itəm təmol, məmə in tətuatip e niğanəmti Uhgìn, o kəp? Kəp, nat tikə. ?Kən etəmim təruru nəghat ausitən o naka? Məto-inu etəmim kit tikə itəm titun nətəu-pənən Lou məmə tatuwa mətuatip e niğanəmti Uhgìn. Uhgìn tatol etəmim tətuatip e niğanəmtin e nahatətəən əm rəhan. ²⁸ Tol nəhlan məto-inu kitat kotaskəlim əskasik nətəligən məmə etəmim tatətuatip e niğanəmti Uhgìn e rəhan nahatətəən, məto sənəmə e nətəu-pənən Lou. ²⁹ Uhgìn, in sənəmə Uhgìn rəha netəm Isrel əm. In Uhgìn min

rəha Iaihlua min, ³⁰ mətə-inu Uhgìn kitiah əm, itəm in otol netəmim kotətuatip e niganəmtin e suatip kitiah əm, nahatətəən rəhalat. Tahmen-ahmen əm o netəm Isrel ne Iaihlua min. ³¹ ?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahatətəən əh tatol Lou əh in nat əpnapin? !Kəp! Mətə nian koatahatətə əm e Uhgìn, kən e nolən əh, koatətəu-pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhgìn təmol Epraham tətuatip e niganəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol min rəha Isrel aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm məmə in suatip rəha nətuatipən e niganəmti Uhgìn.

² Uhgìn təmol Epraham tətuatip e niganəmtin, mətə sənəmə e nolən wir min rəha Epraham. Okəmə nolən wir min rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Mətə e niganəmti Uhgìn, okol Epraham təsausitən o nat kit, ³ mətə-inu Naoa Rəha Uhgìn tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uhgìn, kən Uhgìn təmən məmə Epraham in tətuatip e niganəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətouən, rəhan iərəməərə təsənən məmə rəhan nətouən in presen kit kəm in, mətə iərəməərə təkəike mos-ipən nətouən o rəhan wək. ⁵ Mətə kitat kəsotolən wək məmə okotuwa katətuatip e niganəmti Uhgìn. Kitat kota-hatətə əm e Uhgìn, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uhgìn pişin əm

3:29: Rom 10:12

3:30: Dut 6:4; Kal 3:20

3:31: Mat 5:17

4:2: 1 Kor 1:31

4:3: Jen 15:6; Kal 3:6

itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niġanəmtin. ⁶ Tefit in təmatəghat-in nat u nian in təmən-iarəp məmə nəwīrən pahrien otuwīn o etəm itəm Uhgīn tatən məmə in tətuatip e niġanəmtin, məto sənəmə e nolən wīr itəm suah u təmol. In təmən məmə,

⁷ “Nəwīrən pahrien tatuwīn o netəm u Uhgīn təmafəl rəhalat nolən rat, kən in təmaluīn rəhalat təfagə rat.

⁸ Nəwīrən pahrien tatuwīn o etəm u itəm Iərəməərə təsaskəlīmən e nīkin rəhan təfagə rat.”

⁹ ?Nīkitəmat təht məmə nəwīrən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-ipən ilat, netəm Isrel, o nəwīrən pahrien əh, in mīn rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, Iaihlua mīn? Əwəh, rəha Iaihlua mīn. Ematən məmə, Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin məto-inu o rəhan nahatətəən. ¹⁰ ?Kən nəgəhan Uhgīn təmən kəm Epraham məmə in tətuatip, nian kīnəhg-ipən rəkis, o nian kəsəhg-ipənən əh? Uhgīn təmaupən mən nəhlan, uarisig kəpanəhg-ipən. ¹¹ Kən kəməhg-ipən in tahmen e nəmtətin itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatip e niġanəmti Uhgīn e rəhan nahatətəən, nian kəsəhg-ipənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmim rafin itəm kəsəhg-ipənən ilat, məto kotahatətə e Uhgīn. Kən in tatən məmə ilat koatətuatip e niġanəmtin o nahatətəən rəhalat. ¹² Kən in tata rəha netəmim neen mīn, ilat itəm kəməhg-ipən ilat. Məto in sənəmə rəhalat tata məto-inu kəməhg-ipən ilat, məto in rəhalat tata

məto-inu ilat min koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-ipən.

¹³ Uhgın təmol nəniəkisən kəm Epraham ne rəhan noanol min məmə nətueintən otuwa rəhan o nian kit. Məto Lou sənəmə suatip itəm nəniəkisən u otuwa mol nıpahrienən lan. In otuwa mol nıpahrienən e nətuatipən itəm təmsi-pən e suatip rəha nahatətəən. ¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən o netəmim itəm koatəgile əm e Lou, kən nıkilat təht məmə ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnəpın əm, kən nəniəkisən nıpətın tıka. ¹⁵ Məto nəghatən u, in nıpahrienən: Lou tatən məmə nalpınən ne neməha rəha Uhgın tatuwin o netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikın min rafin Lou əh-ikın, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nıpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotıtun nıtunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol min rafin rəha Epraham, sənəmə rəha netəm min əm u itəm Uhgın təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm min u, ilat min itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafin tata. ¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tıpi

4:13: Jen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29
Rom 3:20; 5:13

4:14: Kal 3:18

4:15:

4:16: Kal 3:7

noanol tepət.” E niġanəmti Uhgīn, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgīn u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotimis, kən in titun nolən natimnat e nat aġin tikə.

¹⁸ Nian Uhgīn təmən-iəkis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgīn mītun e nikin məmə nəghatən rəha Uhgīn in nīpahrienən, nat əpnapin in tiəkis aġin məmə nəniəkisən otuwa mol nīpahrienən. Uhgīn təmən məmə, namipin min okotepət motaprəkis. ¹⁹ Nahatətəən rəhan təseiuiuən, nat əpnapin in titun məmə nīpətin tinaguīhl minahmen əm o nīmisen məto-inu rəhan nup iuəhkīr o wan-hanrit, kən titun məmə Sera tinaprəkis-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən. ²⁰ Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən rəha Uhgīn. Nīpahrienən, rəhan nahatətəən təməwiə muwa məskasik təhmin min, kən matos-ipən nənwiwiən kəm Uhgīn. ²¹ In təmitun wir e nikin məmə Uhgīn tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nīpahrienən. ²² O nat əh inəh, “Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin o nahatətəən rəhan.” ²³ Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgīn təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin,” kəməsətəən məmə rəha Epraham pišin əm, ²⁴ məto kəməte min məmə rəhatat, itəm Uhgīn otən məmə kitat okotəuatip e niġanəmtin, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh Iesu Iərəməərə rəhatat e nīmisen. ²⁵ Kəmegəhan-in-pa Iesu tuwa mimis o təfagə rat min rəhatat, kən Uhgīn təmol in

təmegəh mɪn e nɪmɪsən məmə in otol suatɪp məmə kitat okotətuatɪp e nɪɡanəmtɪn.

5

Nəməlinuən ne nɑɡienən

¹ Tol nəhlan, koatatɪɡ e nəməlinuən kitat Uhgɪn məto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətuatɪp e nɪɡanəmtɪn. Kən natɪmnat mɪn əh kəmotuwa e Iərəməə rəhatat Iesu Kristo. ² E nahatətəən rəhatat, natɪmnat itəm Kristo təmol, təməmɪk kitat kotuwa e nɪɡanəmtɪ Uhgɪn məmə okotos nəwɪrən itəm Uhgɪn tətawte-in kəm kitat. Kən nəwɪrən əh, kotatɪɡ lan əh-roiu. Kən kitat kotɑɡien məto-inu kitat kotɪtun wɪr ɑɡɪn məmə okotos nəpətən əhɑɡ-əhɑɡ rəhɑ Uhgɪn. ³ Kən nat kit mɪn, kitat kotɑɡien nian kotatɪɡ e nian əskasɪk mɪn məto-inu, kitat kotɪtun məmə nian əskasɪk mɪn kotasɪtu etat məmə okotətul əskasɪk e nəratən. ⁴ Kən nian koatətul əskasɪk, Uhgɪn, nɪkɪn ɑɡien otat. Kən nian kotɪtun məmə Uhgɪn nɪkɪn ɑɡien otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəlɪɡən təskasɪk e Uhgɪn. ⁵ Kən natɪmnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəlɪɡən təskasɪk e Uhgɪn ron, kotɪtun məmə okotuwa kol nɪpɑhrienən məto-inu, in təmos-ɪpɑ Nɑrɪn Rəhɑn kəm kitat, kən Nɑrɪn tatos-ɪpɑ nolkeikeən rəhɑ Uhgɪn tərɪoɑh e nɪkitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatɪkə əh o nosmegəh atɪpən kitat, e nian ətuatɪp itəm Uhgɪn təmən, Kristo təmɪmɪs o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotɪsɪɑi-inən in Uhgɪn. ⁷ E rəhɑk nətəlɪɡən, in nat tɪəkɪs ɑɡɪn məmə suɑh kit oteɡəhɑn-in məmə

in otimis o suah kit min itam rahan nolən tətuatip. Məto kəm-naka suah kit otimis o suah kit min itam rahan nolən təwir agin o netənim. ⁸ Məto Uhgın təməgətun rahan nolkeikeən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təmimis otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgın təmol kitat kotəuatip e niğanəmtin e nita Kristo itəm təmaiu nian təmimis otat. Kən məto-inu nat u in nıpahrienən, kitat kotitun wir məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpınən rəha Uhgın e namnun nian. ¹⁰ Nian kəmotol tikimir kitat Uhgın, məto in təmol kitat kotuwa iolin min e nimisən rəha Nətin. Kən məto-inu təmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wir məmə Uhgın otosmegəh kitat e nalpınən ne neməha rahan, məto-inu Kristo tatəmegəh. ¹¹ Kən nat kit min, nikitat tagien məmə kəmotuwa kitiəh kitat Uhgın e İərəməərə rəhatat İesu Kristo, itəm Uhgın təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam təmiuw-pa nimisən, kən Kristo təmiləs nəmegəhən

¹² Aupən agin, suah u Atam, təmol təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat misi-pən lan muwa e nətueintən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə rat təmiləs nimisən muwa ikin. Kən tol nəhlan, netənim rafin okotəkəike motimis məto-inu ilat rafin koatol təfagə rat. ¹³ Nıpahrien, netənim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgın təpanos-ıpa Lou. Məto nian Lou tikə, okol kəsotətğəhlən Lou, mol məmə Uhgın təsəte rəkisən təfagə rat min rəhalat.

5:8: Jon 3:16; 1 Jon 4:10 **5:9:** Rom 1:18; 2:5; Efes 2:3-5 **5:12:** Jen 3:6; Rom 6:23 **5:13:** Rom 4:15

¹⁴ Mæto nat əpnapin Uhgın tәмәsәte rәkisән tәfagә rat mın rәhalat, netәmim itәм koatatig e nian rәha Atam mәtoarus-pa Moses, ilat rafin kәmotimis. Əwәh, nat əpanapin netәм mın әh kәmәsotolән tәfagә rat tahmen e tәfagә rat rәha Atam, mәto ilat rafin kәmotimis.

E nolән mın neen, Atam in tahmen e Kristo itәм tәmuarisig in, mәto-inu nat naka itәм Atam tәmol, tatuwin o netәmim rafin, tahmen-pән әm mәмә nat naka Kristo tәmol tatuwin o netәmim rafin. ¹⁵ Mәto nat naka itәм Uhgın tәmos-ipa tol pisin agin e tәfagә rat rәha Atam. Tәfagә rat rәha suah kitiah әm u, Atam, tәmiuw-pa nimisән o netәmim tepәt, kән inu in nat asol. Mәto nat asol taprәkis, in nәwirән asol rәha Uhgın itәм in tәmawte-in o netәmim tepәt o nafәlән tәfagә rat rәhalat, kән nat әh tәmuwa e nәwirән rәha suah kitiah әm u, Iesu Kristo. ¹⁶ Ekән mın mәмә, nәwirән asol rәha Uhgın itәм in tәmawte-in kәм netәmim, in tol pisin agin e noa tәfagә rat rәha suah kitiah әm әh. Suah u tәmol tәfagә rat kitiah әm, kән Uhgın tәmakil muәh mәlәhәu nәghatән lan mәмә otos nalpinән. Kән uarisig, nian netәmim tepәt kәmotol tәfagә rat tepәt, mәto Uhgın tәmos-ipa nat tәwir kәм kitat, kән tәmol mәмә kitat kotәtuatip e nigәнәmtin. ¹⁷ Nipahrienән mәмә tәfagә rat rәha suah kitiah әm, Atam, tәmol nimisән tatәrәmәrә e netәmim rafin, kән inu nat asol. Mәto nat asol kit mın itәм taprәkis mәмә, nat itәм suah kitiah әm, Iesu Kristo, tәmol. Netәmim rafin itәм koatos nәwirән rәha Uhgın itәм in tәmawte-in əpnapin әm kәм ilat, kән motahatәtә mәмә Uhgın tatol ilat kotәtuatip e nigәнәmtin, ilat okotos nәmegәhән

lilin. Kæn ilat Kristo, okotæramæra.

¹⁸ Əwəh, Atam tæmol tæfagə rat kit mol mæmə, Uhgîn tæmakil muəh mæləhəu nəghatən rəha netəmim rafin mæmə okotækəike motos nalpînən. Kæn e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo tæmol nat ətuatip kit, mol suatip mæmə netəmim kotitun motuwa motətuatip e niganəmti Uhgîn. Kæn nətuatipən əh, tatol mæmə netəmim rafin kotitun nosən nəmegəhən lilin. ¹⁹ Netəmim tepət kəmotuwa nol tæfagə mæto-inu suah əh Atam tæməht nəwia Uhgîn. Mæto netəmim tæpət okotuwa motətuatip e niganəmti Uhgîn mæto-inu suah kit min, Kristo, tæmol nəwia Uhgîn.

²⁰ Uhgîn tæmos-ipa Lou mæmə tæfagə rat otuwa mol iahgin, kæn mæmə netəmim okotitun nolən rat min rəhalat. Mæto nian tæfagə rat tæmuwa mol iahgin, nəwirən itəm Uhgîn tæmawte-in əpnapin əm tæmuwa iahgin təhmin min maprəkis, ²¹ mæmə nəwirən otol win e tæfagə rat min. Tæfagə rat tæmatæramæra e netəmim rafin matiuw-pa nimisən elat. Mæto roiu nəwirən itəm Uhgîn tətawte-in kəm kitat otæramæra, kæn nəwirən əh otol mæmə netəmim okotətuatip e niganəmti Uhgîn, kæn motos nəmegəhən lilin e Iesu Kristo rəhatat İæramæra.

6

Nəsanənən rəha tæfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹?Kæn tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmæ naka suah kit otən mæmə, tæwir mæmə koatækəike əm o nolən tæfagə rat, mæmə nəwirən rəha Uhgîn

otəwɪə mol iahgin təhmin. ² !Kəp, təsətuatipən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otiuw-pən kitat tərat ikin, kən nikitat təike məht məmə, tahmen əm məmə kəmotimis rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu. ³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol baptais etat, kən baptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiah kitat Kristo. Kən nian Kristo təmimis, tahmen əm məmə kitat kotimis kitat min, u nipətin təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in təmimis. ⁴ Tol nəhlan, nian kəmol baptais etat, in tahmen məmə kəmotimis, kən kitənim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən wi, tahmen əm məmə Uhgɪn Tata təmosmegəh Kristo e nimisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitiah kitat min e nimisən rəhan, kən okotuwa min kitiah kitat min e nolən itəm Uhgɪn təmosmegəh in lan e nimisən. ⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ipən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ipən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkin nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəsərəməərə minən etat, ⁷ məto-inu etənim itəm təmimis, təsatig ahginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Məto-inu kəmotimis kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm təpanuwa. ⁹ Kotahatətə nəhlan məto-inu kotitun məmə Uhgɪn təmosmegəh Kristo e nimisən, kən tol nəhlan okol təsimis minən. Nəmisən təsərəməərə minən lan. ¹⁰ In təmimis mau kitiah əm, kən e nimisən rəhan, təmos-irəkis nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Məto tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tatəmegəh məmə

otiläs-ipär nærgi Uhgïn. ¹¹ Kæn e nolæn ahmen-ahmen æm, nikitæmat tækæike mæht itæmat mæmæ næmotimis e tæfagæ rat, tæfagæ rat ræhan næsanænæn tikæ o niuw-pænæn itæmat. Mæto e næmegæhæn ræhatæmat æh-roiu, nikitæmat tækæike mæht itæmat mæmæ nakotæmegæh e Uhgïn mæmæ onækotiläs-ipær nærgin e Kristo Iesu.

¹² Tol næhlan, sotegæhan-inæn mæmæ tæfagæ rat tæramæræ e nipætætæmat itæm otæpanimis nian kit. Sotegæhan-inæn mæmæ nækoatol næwia nætæligæn rat ræha nipætætæmat. ¹³ Kæn sotegæhan-in minæn nolæn nipætætæmat min mæmæ nækoatol tæfagæ rat lan. Mæto otegæhan-in-pæn næmegæhæn ræhatæmat rafin kæm Uhgïn, mæto-inu itæmat netæmim itæm Uhgïn tæmæmki-rækis itæmat e nimisæn mæmki-pæn itæmat e næmegæhæn. Kæn otegæhan-in nolæn nipætætæmat min mæmæ okotol nolæn min itæm kotætuatip e nigænæmti Uhgïn. ¹⁴ Tol næhlan mæto-inu, tæfagæ rat otæsæræmæææn etæmat mæto-inu roiu, næsotatig ahginæn Lou itæm tæsasituæn etæmat mæmæ næsotolæn tæfagæ rat. Mæto nakoatatig ahgin næwiræn itæm Uhgïn tæawte-in kæm itæmat, kæn e næwiræn æh, in otasitu etæmat mæmæ næsotolæn tæfagæ rat.

Slef min ræha nolæn ætuatip

¹⁵ ? Kæn kitat okotæhræn? Okæmæ naka suah kit otæn mæmæ, pæs okotol tæfagæ rat mæto-inu, Lou tæsæræmæææn etat, mæto næwiræn ræha Uhgïn itæm tæawte-in kæm kitat tæteræmææætæ. !Kæp, tæsætuatipæn! ¹⁶ Nækotitun o kæp mæmæ, nian nakotegæhan-in-pæn itæmat kæm suah kit mæmæ

6:11: 2 Kor 5:15; Kal 2:19

6:12: Jen 4:7

6:13: Rom 12:1

6:14: 1 Jon 3:6

nəkoatol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatip kəiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwin o nimisən. Kən e suatip kit min, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgìn, kən suatip u tatuwin o nətuatipən e niganəmti Uhgìn. ¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgìn məmə nat əpnapin aupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, məto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan. ¹⁸ Uhgìn təmikis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tikə o nərəmərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən min itəm kotətuatip e niganəmti Uhgìn.

¹⁹ Iatəghat e nətəligən min itəm netənim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, məto-inu nətəligən rəhatəmat təsahmenən o nitunən natimnat rəha Uhgìn. Aupən ikin, nəmotegəhan-in noli-noli nipətitəmat məmə ilat slef rəha nolən min itəm tol naulisən əm, ne slef rəha nəratən itəm tatər tepət. Məto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha nolən min itəm kotətuatip, kən nakotuwa netənim itəm Uhgìn təmələhəu kalin məmə rəhan min. ²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətətuatip e niganəmti Uhgìn təsərəməərəən etəmat. ²¹ ?Noan nəwirən naka nəmos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərət min itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat min əh, in nimisən əm! ²² Məto roiu, Uhgìn təmikis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef min rəhan, kən noan nəwirən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netənim rəha Uhgìn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən lilin. ²³ Tol nəhlan məto-

inu nətouən rəha təfagə rat in nīmīsən, məto nat itəm Uhgīn tatos-īpa in nəmegəhən lilīn e Kristo Iesu rəhatat Iərəmərə.

7

Lou təsarəmərəən e kitat

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou mīn koatərəmərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm. ² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmol marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Məto okəmə iərman əh tīmīs, kən lou rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pīsīn kit. ³ Məto okəmə in tatətəu-pən iərman pīsīn kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Məto okəmə rəhan iərman təmīmīs, lou əh rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən nat əpnapīn tatətəu-pən iərman pīsīn, in təsegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak mīn ne wīnik mīn. E nolən ahmen-ahmen əm, məto-inu nīnotol kitiəh itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotīmīs itəmat mīn e nīg kəluau. Kən nian nəmotīmīs, Lou rəha Moses təsaskəlīm mīnən itəmat u-roiu. Uhgīn təmīkis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin aɡīn e Lou məmə Uhgīn otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmīmīs, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah pīsīn. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pīsīn u Kristo, itəm Uhgīn təmosmegəh e nīmīsən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatə noan wīr, itəm in nolən təwīr mīn itəm koatīsīai-in Uhgīn.

⁵ Nian nətəligən rat rəha etənim* tatəramərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nıpətitat. Kən nian Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat min əh, tol məmə nikitat tatəht pik nolən rat min, kən koa-tolkeike moatol təhmin nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat min əh, in nimisən əm. ⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilin, məto-inu təhmen əm məmə kitat kəmotimis e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsərəmərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgın, məto kəsətətəu-pənən suatıp oas o nətəu-pənən Lou itəm kəməte, məto koatətəu-pən suatıp wi rəha Narmin Rəha Uhgın.

Lou tatol məmə netənim kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat tərət məto-inu tatol məmə kitat koatol təfagə rat.” !Məto kəp, təsətuatipən! Io ekitun əm məmə təfagə rat təhro nulan məto-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən məmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin, kən okol esitunən nolən əh məmə təhrol nulan.† ⁸ Məto təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol məmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pisin

* **7:5:** Netənim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etənim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wir. Uhgın əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat.

7:6: Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” məto nıpəti nəghatən u məmə in tatəghat-in netənim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21

təmuwa tepət e nīkik. Məto okəmə Lou təpikə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpikə nəhlan, təhmen məmə təmimis. ⁹ Aupən ikin, nian eməruru əh Lou, nīkik təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wīr əm. Məto uarisig emītun məmə Lou əh-ikin, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh mīn məskasik, kən enītun məmə ekəike mīmīs o təfagə rat rəhak. ¹⁰ Kən eməplan məmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa məmə otol etəmim təmegəh, məto nīpahrienən təmiuw-pa əm nīmīsən. ¹¹ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat təmaskəlīm nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiuə-in io. Nīkik təməht məmə okəmə emalkut o nətəupənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən līlīn. Məto enəruru nolən, kən e nəghatən rəha Lou, ekəike mīmīs o təfagə rat mīn rəhak. ¹² Məto Lou tasim təmīsī-pən e Uhgīn, kən nəghatən mīn rəha Lou kəmotīsī-pən e Uhgīn motasim, motətuatīp, motəwīr motasitu e netəmim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwīr, məto təmol məmə ekīmīs.” !Məto kəp, təsətuatīpən! Nian emītun nəghatən rəha Lou itəm in təwīr, nīkik təmuwīn o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nīmīsən. Tol nəhlan, təfagə rat təmol məmə ekīmīs. Təmol nəhlan məmə ekītun məmə nolən rat mīn rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enītun məmə təfagə rat in nat tərət aɡīn-əh.

¹⁴ Kitat kotītun məmə Lou təmīsī-pən e Uhgīn. Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salīm-in io

7:10: Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5

7:11: Jen 3:13 **7:12:** 1 Tim 1:8

māmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol. ¹⁵ Esitunən natimnat itəm iakotol, mətə-inu nat wīr mīn itəm iakolkeike māmə ekol, esolən, mətə iatol əm naka itəm iatətəhau. ¹⁶ Ekītun wīr māmə təfagə rat rəhak in nat tərət nat əpnəpīn esolkeikeən māmə ekol. Kən nian ekəto tərət e nīkik o təfagə rat u, in nəmtətīn kit māmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wīr kit. ¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat mīn, mətə nolən rəha təfagə rat itəm tətətig e rəhak nətəligən nian rafin, tatol māmə ekol nolən rat mīn. ¹⁸ Ekītun māmə nətəligən rat rəhak otəsegəhan-inən māmə ekol nat wīr kit. Ekītun in nīpahrienən mətə-inu iakolkeike māmə ekol nat itəm təwīr, mətə okol esolən. ¹⁹ Nat naka iatol sənəmə in nat wīr itəm iakolkeike māmə ekol, mətə iatol əm təfagə rat itəm esolkeikeən māmə ekol. ²⁰ Kən okəmə ekol nat naka itəm esolkeikeən māmə ekol, sənəmə io pahrien u iatol, mətə in təfagə rat itəm tətətig lak tatol.

²¹ Tol nəhlan, iatəplan māmə nolən kit tatol wək e nəmegəhən rəhak nian rafin. Nolən əh tol nəhlan māmə, nian iakolkeike māmə ekol nat wīr, mətə təfagə rat huə iuəhkīr ron io tatiuw-pən io e təfagə rat. ²² E nīkik rafin, iakolkeike Lou rəha Uhgīn, ²³ mətə iatəplan mīn lou kit mīn itəm tatol wək e nəmegəhən rəhak itəm tətəluagin ilau rəhak nītunən, məlīs io, matol māmə io slef rəha təfagə rat itəm tatol wək e rəhak nəmegəhən. ²⁴ !Kasi, iatəto tərət pik agīn! ?Karmə pah otīləs-irəkīs io e nīpətīk u itəm tatuwīn o nīmīsən? ²⁵ !Pəs kotənwiwi Uhgīn. Iesu Kristo rəhatat Iərəmərə in otol!

Kən tol nəhlan nəmegəhən rəhak tol min-nulan məmə, io slef rəha Lou rəha Uhgın e rəhak nətəligən wi, məto e nətəligən rat rəhak, io slef rəha lou rəha təfagə rat.

8

Nolən rəha nətəu-pənən Narmin Rəha Uhgın

¹ Kən nəukəti nəghatən rafin min əh tol min-nulan, məmə Uhgın tatən məmə kitat kotətuatip e niğanəmtin məto-inu kotahatətə e nat itəm Kristo təmöl otat. Kən tol nəhlan, Uhgın kol təsuəhən, kən məsələhəuən nəghatən məsolən nalpinən kit rəha netəm min u kəmotuwa kitiəh ilat Kristo Iesu, ² məto-inu nəsanənən rəha Narmin, itəm tatos-ipa nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmiki kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nimisən. ³ Lou təruru nikisən nəhlan kitat, mol kitat kotətuatip e niğanəmti Uhgın məto-inu, nətəligən rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou tolkeike. ! Məto nat itəm Lou təruru nolən, Uhgın təmöl! Inu, təmahl-ipa Nətin ətuatip kən təmuwa etəmim mahmen e kitat. Kən Uhgın təkakil muəh mələhəu nəghatən mol nalpinən o təfagə rat itəm kitat netəmim rafin koatol. In təmöl nəhlan nian təmöl Nətin təmuwa sakrifais o təfagə rat min rafin rəhatat. ⁴ Uhgın təmöl nəhlan məmə, nəghatən ətuatip min rəha Lou okotuwa motol nipahrienən e nəmegəhən rəhatat itəm kəsotətəu-pənən suatip rəha nətəligən rat rəha etəmim, məto koatətəu-pən suatip itəm Narmin Rəha Uhgın tatəgətun kəm kitat.

7:25: 1 Kor 15:57 **8:3:** Hip 4:15 **8:3:** Wək 13:37-39; Hip 2:14; 7:18; 10:1-2; Fil 2:7 **8:4:** Kal 5:16,25

⁵ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm nətəligən rat rəhalat tolkeike. Məto netəmim itəm koatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. ⁶ Okəmə nətəligən rat rəha etəmim in tatəramərə lan, kən suah əh tatətəu-pən əm suatip rəha nimisən. Məto okəmə Narmin Rəha Uhgın tatəramərə e rəhan nətəligən, kən suah əh tatətəu-pən suatip rəha nəmegəhən ne nəməlinuən. ⁷ Tol nəhlan məto-inu, nətəligən rat rəha etəmim, tatol tikimır ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgın, kən in təruru agın nətəu-pənən. ⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, okol kəsotolən niki Uhgın tagien.

⁹ Məto itəmat nəsotətəu-pənən nətəligən rat rəha etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm Narmin Rəha Kristo təsatigən lan, in sənəmə etəmim rəha Kristo. ¹⁰ Məto Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnəpın nıpətətəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmitəmat tətəmegəh məto-inu itəmat nəkotətəuatip e nıganəmti Uhgın. ¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmol Kristo Iesu təmegəh min e nimisən. Nıpahrienən, nıpətətəmat otımıs nian kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ipən min nəmegəhən e nıpətətəmat.

¹² Piak min ne winik min. O natımnat min əh, kitat kotəkəike katig kətəu-pən nat itəm Uhgın

tolkeike, mæto kəsotatigən kətəu-pən nat itəm nətəligən rat rəha etənim tolkeike məmə otol, ¹³ mæto-inu okəmə nəkotatig motətəu-pən nat itəm nətəligən rat rəha etənim tolkeike, nəkotəkəike motimis. Mæto okəmə e Narmın Rəha Uhgın nako-tohamnu nolən rəha etənim, kən onəkotəmegəh, ¹⁴ mæto-inu netənim rafin itəm Narmın Rəha Uhgın tatit ilat, ilat nenəti Uhgın mın. ¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə inu in nıpahrienən mæto-inu, Uhgın təmos-ipinə Narmın Rəhan kəm itəmat, kən Narmın təsolən itəmat nakoatəgin mın Uhgın, tahmen e slef kit tatəgin rəhan etəm-iasol. Kəp, mæto Narmın Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmın tatol məmə kitat kotitun nənən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatimat tata!” ¹⁶ Kən Narmın atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmıtat məmə kitat nenəti Uhgın mın. ¹⁷ Kən mæto-inu kitat nenətin mın, kitat okotos natimnat wir mın itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natimnat mın əh. Kitat kotitun məmə inu nıpahrienən mæto-inu kitat koatəto nahməən kitat mın, kən kotitun məmə Uhgın otos-ipən nisiiən kəm kitat tahmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nahməən itəm kotatig lan u-roiu, okotəplan məmə ilat nat əpnapın əm nian Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat. ¹⁹ Nıpahrienən, natimnat rafin itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natimnat itəm koatəwiə lan,

8:13: Kal 6:8; Kol 3:5 **8:15:** Mak 14:36; 2 Tim 1:7 **8:16:** 2 Kor 1:22 **8:17:** Kal 4:5-7; Nol Əpən 21:7

ne neai, ne nat megəh min, ilat koatəsaħgin motolkeike pik məmə okotəplan nian itəm Uħgin otolarəp məmə nenətin min u pah min. ²⁰ Koatasipən nəhlan məto-inu Uħgin təmol məmə natimnat rafin itəm in təmol, ilat koatatig e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wir min itəm rəhalat aupən ikin. Ilat kəsotolkeikeən nəhlan, məto in Uħgin itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ilat okotələhəu-pən rəhalat nətəligən əskasik lan, ²¹ məmə in otikis ilat e nəmnəmītən ne nımısən itəm ilat kotatig pahrien lan. Kən in otikis ilat nəhlan məmə in titun nos-ipənən nepətən əhag-əhag kitiaħ əm kəm ilat itəm otos-ipən kəm nenətin min.

²² Kitat kotitun məmə aupən aġin mətoaruspa əh-roiu, natimnat rafin itəm Uħgin təmol, koatekimis tahmen e pətan kit itəm tatəto nəhməən məmə otıləs nətin. ²³ Kən sənəmə natimnat min əm itəm Uħgin təmol, ilat koatekimis nəhlan. Məto kitat min koatekimis nəhlan, nat əpnapin məmə Uħgin təmos-ipa rəkis nat wir kəm kitat, u Narmın Rəhan. Kən Narmın in məsin rəha natimnat wir aġin min itəm Uħgin otəpanos-ipa nian kit. Kən roiu koatəsaħgin e nian ətuatip məmə Uħgin otegəhan-in rafin kəm kitat natimnat itəm təməhl kitat ron. Kən in otikis nipətitat itəm toas, mos-ipa in wi. ²⁴ Təmətuoun e nian Uħgin təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən o natimnat min əh. ? Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəsaħgin, in otəsaħgin min o naka? ²⁵ Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəsaħgin

moatətul əskasik.

²⁶ Kən tahmen məmə nolən əh tətasitu etat,* Narmın Rəha Uhgın tətasitu etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkəike kəfak ron, məto Narmın əm Rəha Uhgın tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan. ²⁷ Kən Uhgın itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmın Rəhan tatən, məto-inu Narmın Rəhan tatəfak o iəfak mın tətəu-pən nətəligən rəha Uhgın.

Nalpəkauən rəha Uhgın

²⁸ Kitat kotitun məmə, Uhgın tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir mın ne nat rat mın, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotalkeike Uhgın, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkauən rəhan. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, aupən aupən ağin, Uhgın tinitun rəkis məmə kitat okotahatətə lan. Kən e nian əh, in təmən məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tepət okotuwa pian mın ne winin mın, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin. ³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otıləs-ipər mosipən nisialien ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikəən asol rəha Uhgın

* **8:26:** “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat wir itəm otəpanuwa. **8:27:** Sam 139:1 **8:28:** Efes 1:11 **8:29:** Kol 1:18; Hip 1:6

³¹ ?Okotən mīn naka e natimnat mīn əh? Uhgīn in kitat mīn, matol natimnat rafin mēmə ilat natimnat wir mīn e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnapīn əm okəmə pah tatol tikimīr kəm kitat.

³² In təməsəgīnən o Nətīn ətuatīp mēmə otimis o kitat rafin, məto in təmegəhan-in əm. Kən okəmə in təmos-īpa Nətīn kəm kitat, kən in otawte-in natimnat rafin kəm kitat.

³³ ?Pah titun nətu-pa mīn nəghatən kit mēmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, məto-inu, in Uhgīn itəm təmol kitat kotətuatīp e nīganəmtīn, kitat itəm in təmitəpūn.

³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən mēmə kitat kotəkəike motos nalpīnən? Suah kit tikə, məto-inu Kristo Iesu təmīmīs o kitat, kən nat kit mīn, Uhgīn təmosmegəh in e nīmīsən. Kən roiu, in tatəpələh e nīkalī Uhgīn matīp, ikīn rəha nīsiailiən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgīn o kitat.

³⁵ ? Naka titun nīləs-irəkīsən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ? Nəratən, o nian iəkīs mīn, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumis, o rəhatat nautə tikə, o ikīn tasilə ikīn, o nəəp rəha nəluagīnən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə!

³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən mēmə,

“Uhgīn. Nian rafin, netəmim koatolkeike mēmə okotohamnu itimat o nərgəm.

Itimat ekotahmen e sipsip mīn itəm okohamnu ilat.”

³⁷ Nīpahrienən, e natimnat mīn əh rafin, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol mēmə kitat koatol win agīn. ³⁸ Kən ekītun mēmə nat kit tikə agīn titun nīləs-irəkīsən kitat o nolkeikeən rəha Uhgīn, inu

nimisən, o nəmegəhən, o nagelo min, o iərmis min, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən min rafin, ³⁹ o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agin, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhgın təmol, okol ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhgın itəm koatos o Iərəmərə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təmolkeike pik məmə netəm Isrel okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakolkeike məmə ekəghat-in rəhak min netəmin u noanol min rəha Isrel, məmə kəmotapəs Kristo. İatən nıpahrienən məto-inu itımlau Kristo kitıəh əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən ne Narmın Rəha Uhgın katuən məmə nat u iatən in nıpahrienən. ² Nıkkik təmıtəgıt kən mətahmə pik olat nian rafin. ³ Okəmə io ekıtun nosən nalpınən ne neməha rəha Uhgın, kən inu otasitu o natimak min məmə okotahatətə e Kristo, kən nıkkik təpagien əm. Nıpahrienən, nıkkik təpagien okəmə Uhgın otıləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəmə in otasitu natimak min məmə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natimak min,” məto-inu e nıpətın, ilat noanol rəha Isrel. ⁴ İlat noanol rəha Isrel, kən natimnat wır min u rəhalat: Uhgın təməhl ilat məmə nenətın min, kən təmol əp rəhan nepətən əhag-əhag kəm ilat, kən mos-ipən min nəniəkisən min rəha nasituən,* kən mos-ipən min

9:3: Eks 32:32 **9:4:** Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38

* **9:4:** Nəniəkisən rəha nasituən neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Eraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34

Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nimə Rəha Uhgın, ne nəniəkisən mın. ⁵ Kən tıpılat mın, ilat netəmiasol mın rəha Uhgın aupən, kən e nıpətın ikın, Kristo təmisi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgın itəm in ilis e natımnat rafın, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun tikə. Əwəh.

Suatıp itəm Uhgın təmitəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha Isrel kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsolən məmə Uhgın tateiuə e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafın itəm kəmotisi-pən e noanol rəha Isrel, ilat netəm Isrel pahrien. ⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotisi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgın təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatıp rəham otisi-pən e nıta rəha Aisak.” ⁸ Nıpətın nat u məmə, ilat u kəmotaiir e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafın nenəti Uhgın mın. Məto nenəti Uhgın pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nəniəkisən rəha Uhgın. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham. ⁹ Tol nəhlən məto-inu Uhgın təməniəkis kəm Epraham mın-nulan, “E nian ətuatıp, oekıtəlig-pa, kən Sera tınıləs rəkis nətın kit iərman.”

¹⁰ Məto nəghatən təsolən namnun ikın-u. Nəti Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmıləs mil mil kəiu. Rəhalau tata kitıəh əm, pipi rat rəha noanol mın rəha Isrel u Aisak. ¹¹ Məto nian mil mil u kəməsuaıirən əh, kən məsıoalən əh nat kit itəm təwır o tərət, Uhgın təmən-ipən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wır məmə Uhgın tıtəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən, ¹² məto sənəmə məmə kitat kəmotol nat

wir kit or nat tərət kit. Uhgīn təmən kəm Repeka məmə, “Nīta rəha nətīm asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.” ¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Emolkeike Jekop, mətə emetəhau Esao.”

¹⁴ ?Okotəhrən əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgīn təsətuatipən? !Kəp! Kotitun məmə in tatol tətuatip ¹⁵ mətə-inu Uhgīn təmən kəm Moses məmə,

“Oekasəkitun netəmim itəm ekītəpun ilat, kən ekol nolən təwir kəm netəmim itəm ekītəpun ilat.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkisən rəha Uhgīn o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koa-tolkeike pīk in, o mətə-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkitunən rəha Uhgīn. ¹⁷ E Naoa Rəha Uhgīn, in tatən kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ipər ik o nat kitiah əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafin.” ¹⁸ Kən nīpətī nat u məmə, Uhgīn tətəsəkitun netəmim neen mətə-inu in atip tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən mətə-inu in atip tolkeike məmə otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otətəpəh ron io məmə, “Okəmə Uhgīn tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike motol nəhlan. ?Kən tahro Uhgīn tatən məmə ilat kəmotol təfagə rat?” ²⁰ Mətə ekuhalpīn nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Tahro natuhalpīn

əsanən nəghatən rəha Uhg̃in. Nīkitəmat təht-tu. Nuwig̃i nat kəmol e noantənīm̃tə, kol təsənən kəm etəm təmol məm̃ə, “?Nəmahro mol io məm̃ə ekol nulan?” ²¹ Etəmim itəm tatol natimnat e noantənīm̃tə, in titun nosən noantənīm̃tə kit mol nuwig̃i nat lan kəiu, kit itəm təw̃ir rəha nolən lafet, kən kit m̃in rəha wək əpnap̃in əm.

²² Kən Uhg̃in titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəm̃ə in tolkeike, in titun nolən ilat məm̃ə otərəkin ilat. In tolkeike məm̃ə otol-arəp məm̃ə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalp̃inən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnap̃in in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəm̃əh məsol uəhaiən nalp̃inən kəm ilat itəm koatol məm̃ə nīkin otahm̃ə. ²³ Rəhan nətəligən kaifəm̃əh nəhlan məm̃ə in otol-arəp nəw̃irən asol rəhan kəm netəm m̃in u itəm in tolkeike məm̃ə otasəkitun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat aupən aupən aḡin məm̃ə ilat okotatig e nəw̃irən rəha Uhg̃in əpəh e nego e neai. ²⁴ Inu kitat rafin itəm in təm̃itəpun, kən sənəm̃ə noanol əm rəha Isrel, məto Iaihlua m̃in. ²⁵ Tahmen əm e naka u Uhg̃in təmən e Naoa u rəha Hosea məm̃ə, “Netəm m̃in əh itəm sənəm̃ə rəhak netəmim, ekaun-in ilat məm̃ə, ‘rəhak m̃in netəmim.’ Kən netəmim itəm eməsolkeikeən ilat aupən, ekaun-in ilat məm̃ə, ‘netəmim itəm iakolkeike.’ ²⁶ Kən ik̃in-u ətuatip̃, itəm emən kəm ilat məm̃ə, ‘Itəmat sənəm̃ə rəhak m̃in netəmim,’ netəmim okotaun-in ilat məm̃ə, ‘Ilat nenət̃i Uhg̃in itəm tatəmegəh.’ ”

27 Kæn ien Aesea tæmatəghat-in noanol min ræha Isrel e nian tatən-iarəp məmæ,

“Nat əpnapin netəm Isrel kotepət tahmen e nīmæklækil əpəh itəhai, mæto Uhgîn otosmegəh əm ilat noan məsin, ²⁸ mæto-inu Iərəmərə in otol rafin uəhai əm rəhan nəghatən o nos-ipənən nalpīnən kəm netəmim e nətueintən.”

29 Kæn tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən aupən məmæ,

“Okəmæ Iərəmərə Əsanən Pīk Agin in təsegəhan-inən itat məmæ rəhatat nīta məsin okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa motahmen e netəmim rəha Sotom ne Komora itəm in təmərəkīn agin ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətəən

³⁰ ? Naka nīpəti nəghatən min u? Nīpətin tol min-nulan məmæ, Iaihlua min itəm kəsotalkut əskasikən məmæ okotətəuatip e nīganəmti Uhgîn, Uhgîn təmōl ilat kotətəuatip e nīganəmtin e nahatətəən rəhalat. ³¹ Mæto netəm Isrel kəmotalkut pīk e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmæ ilat kotətəuatip e nīganəmti Uhgîn. Mæto ilat kəsotətəuatipən. ³² ? O naka? Mæto-inu ilat kəmotalkut pīk məmæ okotətəuatip e nīganəmti Uhgîn o nolən wīr min rəhalat, mæto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətəən. Ilat koatoh pīkən “Kəpiel Rəha Noh Pīkənən.” ³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgîn itəm tatən məmæ,

“! Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmæ netəmim okotoh pīkən,

9:28: Aes 10:22,23 **9:29:** Aes 1:9 **9:32:** Aes 8:14 † **9:33:** ‘Saeon’ in nərgin kit min rəha Jerusalem.

in kəpiel itəm otol ilat kotəme.
Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okol in
otəsaulisən nian tatətul e niganəmti Uhgîn.”

10

¹ Piak min ne winik min. Iakolkeike pik məmə Uhgîn otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron. ² Io iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pik o nolən natimnat itəm otol niki Uhgîn tagien. Məto nolən rəhalat təsisi-pənən e nitunən itəm tətuatip. ³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhgîn məmə ilat okotuwa kətuatip e niganəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou. ⁴ Kristo təmol namnun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətuatip e niganəmti Uhgîn. In təmol namnun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətəuatip e niganəmti Uhgîn.

Nəmegəhən itəm Uhgîn tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgîn. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natimnat rafin agin-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhən lilin.” ⁶ Məto suatip rəha nahatətəən məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgîn in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgîn itəm tatən məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwin əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo mīləs

meiuaiu muwa mēmā otasitu lam. ⁷ Kən tatən mīn mēmā, “Əsənən mēmā nakəkəike muwīn əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” mēmā nakiləs-iarəp Kristo mol təmegəh mīn e nīmīsən. ⁸ ?Məto, tatən mīn naka? Tatən mēmā, “Nəghatən Rəha Uhgīn in iuəhkir əm ron ik. In əpəh e nohlīm ne nīkim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətəən itəm ioatən-iarəp. ⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmā nakən-iarəp e nohlīm mēmā İesu in İərəməərə, kən okəmā nakahatətə e nīkim mēmā Uhgīn təmosmegəh in e nīmīsən, kən Uhgīn otosmegəh ik. ¹⁰ Kən inu nīpahrienən nəhlan məto-inu Uhgīn tatol etəmim kit tatətuatip e niganəmtin nian suah əh tətahatətə lan pahrien e nīkin. Kən Uhgīn tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlīm mēmā İesu in İərəməərə rəhan. ¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən mēmā, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol ilat okəsotaulisən nian okoatətul e niganəmti Uhgīn.” ¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnəpīn okəmā ik noanol rəha İsrəl, o İaihlua kit, məto-inu İərəməərə kitiəh əm u tatərəməərə mətawte-in rəhan nəwīrən kəm netəmim rafin itəm koatətapəh ron. ¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən mēmā, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgi İərəməərə mēmā otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ?Məto netəmim okotahro motaun-in İərəməərə o nosmegəhən ilat, okəmā kəsotahatətəən lan? ? Kən okotahro motahatətə lan okəmā kəsotətəən namnusən lan kit? ?Kən okotahro motəto namnusən okəmā suah kit təsən-iarəpən kəm ilat? ¹⁵ ? Kən netəmim okotahro kən-iarəp namnusən təwīr

okəmә Uhg̃in tēsahl-ipənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhg̃in itəm tatən mēmә, “!In nat w̃ir ag̃in nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təw̃ir!”

¹⁶ Məto sənәmә netəm Isrel rafin itəm kəmotos e ñkilat namnusən təw̃ir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea tәмәte mēmә, “Iərәmәrә, netәmim təkәku әm kәmotән ñpahrienән e nəghatән rәhatimat.”

¹⁷ Kән tol nəhlan, nahatətәn tatisi-pән e nat itəm nakatәto, kән nat itəm nakatәto tatisi-pән e namnusən itəm katән e Kristo.

¹⁸ ?Məto ekətapəh mēmә, ilat kәmotәto o kәp? Əwəh, kәmotәto. Naoa Rəha Uhg̃in tatən mēmә, “Nəghatән tәmuw̃in e ik̃in m̃in rafin e nәtueintән, tәmuw̃in ik̃in m̃in rafin ag̃in.”

¹⁹ ?Kән ekətapəh әm o nat kit m̃in mēmә, netəm Isrel kәmotitun, o kәp? Əwəh, kәmotitun. Moses tәmaupән mән mēmә,

“Ekol itәmat nakotetet netәmim e kantri әpnar̃in әm itəm ekol təw̃ir kәм ilat, kән ekol neməha tol itәmat məto-inu ekol təw̃ir kәм kantri m̃in itəm kotalmәl.”*

²⁰ Kән uarisig Aesea tēsәg̃inән o nәнән mēmә, “Netәmim itəm kәsotegәs-inән io, kәmotәplan io; Netәmim itəm kәsotətapəh-inән io, emol-arəp atip io kәм ilat.”

²¹ Məto Aesea tәmән nəghatән rəha Uhg̃in e netəm Isrel mēmә,

10:15: Aes 52:7 **10:16:** Aes 53:1 **10:18:** Sam 19:4 **10:19:** Dut 32:21 * **10:19:** Ñpahrienән, netəm Isrel kәmotitun nəghatән rəha Uhg̃in, məto ilat kәmәsotolkeikeән mēmә okotәtәlig-in. Kән tol nəhlan, Uhg̃in tәmos-ipən nəghatән kitiah әm kәм Iaihlә m̃in mēmә in otol netəm Isrel kotetet ilat ron. **10:20:** Aes 65:1

“E nian rafin, nian rafin, emæg-əfəmäh-in nelmək
 mämə ekasitu etəmat,
 itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin
 məntaatəmat ron io.”

11

Uhg'in tatasəkitun əh netəm Isrel

¹ Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ?
 In pahrien mämə Uhg'in təməuhlin mentan o
 rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io.
 In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Is-
 rel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin.
² Aupən aupən aɡin, Uhg'in təmitəpun noanol
 rəha Isrel mämə in otolkeike ilat, kən ilat oko-
 tuwa rəhan min netəmim. Kən in təməsəuhlinən
 məntaan olat. Nəkotitun o kəp mämə naka Naoa
 Rəha Uhg'in tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik
 o Uhg'in matən-iarəp nəratən itəm Isrel təmol.
³ In təmə, “Iərəməərə, kəmotohamnu rəham ien
 min motohalkin-ohalkin rəham olta min. Kən
 io pisin əm ekətatig, kən moatalkut min mämə
 okotohamnu io.” ⁴ Məto Uhg'in təmən-ipən naka
 kəm in? In təmən mämə, “Iataskəlim netəmim
 sepen-taosan mämə rəhak min, itəm kəsotəfakən
 əh kəm uhg'in eiueiuə u Paal” ⁵ Kən tahmen əm əh-
 roiu, netəm Isrel noan məsin əh-ikin itəm Uhg'in
 təmitəpun ilat e rəhan nəwİRən. ⁶ Kən okəmə Uhg'in
 tatosmegəh ilat e nəwİRən rəhan, kən təməsölən e
 natimnat təwir min itəm ilat koatol. Məto okəmə
 təposmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat wir
 min, kən nəwİRən itəm Uhg'in tətawte-in kəm ilat, in

10:21: Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5 **11:3:**
 1 King 19:10 **11:4:** 1 King 19:18

tol pişin, kən sənəmə nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o rəhalat wək.

⁷ ? Kən tahro? Netəmim tepət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhgın, məto kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhgın təmitəpun, kəmotos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhgın təmol ilat məmə kotapəs nətəən rəhan nəghatən. ⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhgın təmol məmə nətəligən rəhalat tətəpəl əlu-əlu, kən mol məmə niganəmtilat təpis, kən mol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

“Pəs rəhalat nagwənən tepət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm otohasın ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wir okotuwa kəpiel kit rəha noh pikənən ne nalpinən kəm ilat.

¹⁰ Pəs niganəmtilat tapinəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawilat təfaiu kitəh o nərətən rəhalat namnun tikə.”

Suatip rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua min

¹¹ ? Kən ekətapəh min məmə, netəm Isrel kəmotoh pikən motiet motorin məmə okol kəsotətul minən? !Kəp! O rəhalat nəmkakiəhən, Uhgın təmol suatip o nosmegəhən Iaihlua min məmə otol netəm Isrel kotetet netəm min əh, kən motolkeike rəhan nəwirən. ¹² !Tol nəhlan, okəmə Iaihlua min kəmotos nəwirən rəha Uhgın məto-inu

netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgın təmitəpun rəkis, nian ilat okotahatətə e Kristo, nəwırən rəha Uhgın otuwa mepət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua min. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua min, io iatənwiwi rəhak wək ¹⁴ məmə, io ekol məta natimak min netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgın otosmegəh neen. ¹⁵ Nian Uhgın təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua min kəmotuwa iohlin min. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa min ron, inu in nat asol kit, tahmen e netəm kəmotimis kəmotəmegəh min.

¹⁶ Okəmə netəmim kotələhəu kalin nəwıtai pıret rəha nagwənən wi məmə rəha Uhgın, kən pıret apiəpiə, in min rəha Uhgın.* Kən e nəghatən rəha nig, okəmə nəukətin rəha Uhgın, kən nelmin min, ilat min rəha Uhgın. Nəghatən u, nıpətin təmə okəmə Epraham ne mipin min aupən, ilat rəha Uhgın, kən noanol min rəhalat, ilat min rəha Uhgın.

¹⁷ Məto nelmi nig min neen rəha nasuminən, Uhgın təmatgəhl rəkis, inu tahmen e netəmim neen rəha Isrel. Kən itəmat Iaihlua min, nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpin min e nıkinat. Uhgın təmılpin itəmat e nəukəti nig məmə nakoatos nəmelat, kən roiu nakoatos nəwırən itəm Uhgın təmən-iəkis kəm Epraham ne nətin

* **11:16:** Nəghatən u rəha pıret təmisi-pən e Oltesteman. In tatəghat-in nian koatos nagwənən wi e nasumən. Netəmim koatol pıret lan, kən motaupən katos-ipən nəwıtai pıret məsin kəm Uhgın. Kən in tatəgətun məmə pıret tapiəpiə, in min rəha Uhgın, kən ilat kotıtun nunən. Nam 15:19,20

min u in nækæti nig.† ¹⁸ Mæto itæmat Iaihlua min, nəsotəghat ausitən mæmə Uhgîn tæmilpîn itæmat e nig itəm tæmatgəhl rækis ikin, u tahmen e netəm Isrel neen. Sotaluinən mæmə nækæti nig tætagwən itæmat, mæto sənəmæ itæmat nelmi nig nakotagwən nækæti nig. ¹⁹ Kəm-naka suah kit otən mæmə, “Uhgîn tæmatgəhl rækis nelmi nig min neen mæmə otilpîn io ekos næmelat.” ²⁰ In nīpahrienən, mæto tətətgəhl rækis ilat mæto-inu kəsotahatətæn e Uhgîn. Kən itæmat nakoatəper-ipən e nækæti nig e nahatətæn əm rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotausitən ron, mæto itæmat nəkotəkæike motəgin, ²¹ mæto-inu Uhgîn tæmatgəhl rækis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmæ nəkəsotəkæikeən o nosən nahatətæn əskasik lan, kən in otatgəhl rækis itæmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Uhgîn kəm netəmim: in tatol təwīr kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In tæmələhəu nəghatən əskasik o netəmim itəm kəmotəht nəwian, mæto in tatol təwīr kəm itæmat, okəmæ nəkotəkæike motahatətə lan o rəhan nəwīrən. Mæto okəmæ nakotapəs nahatətən lan, kən in otatgəhl rækis min itæmat. ²³ Kən okəmæ netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Uhgîn, kən in otilpîn min ilat e nækætīn, mæto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan. ²⁴ Kən nīpəti nəghatən u mæmə, itæmat Iaihlua min, itæmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnapīn əpəh e nīkinat itəm Uhgîn tæməte rækis, kən milpīn-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmæ nolən ətuatip kit rəha nig, o

† **11:17:** Nəghatən Kris ətuatip tatən mæmə, “Kən roiu, nakoatos nahui nig wīr rəha nækæti nig u olif.” **11:17:** Efes 2:11-19

11:22: Jon 15:2,4

nīlāsən nelmi niġ pišin kit mīlpin-pən e niġ pišin kit. Məto noanol mīn rəha Isrel, kotahmen e nelmi niġ u olif əpəh e nasumən. Kən roiu timətiġ məmə Uhgīn otīlpin mīn ilat e nəukətilat ətuatip.

Uhgīn tatasəkitun netəmim rafin

²⁵ Piak mīn ne winik mīn. Iakolkeike məmə nəkotitun nat anion u məmə, itəmat nəsoṭiləs-ipər pikən itəmat. Uhgīn təmol məmə netəmim neen rəha Isrel kəmotapəs nətoən rəhan nəghatən. Məto nolən əh otətatiġ əh mətoarus-pa Iaihlua mīn rafin itəm Uhgīn təmitəpun, ilat okotahatətə lan. ²⁶ Kən e nolən əh, Uhgīn otosmegəh rafin netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Etəm otosmegəh netəmim otisi-pən e noanol rəha Isrel;‡

in otos-irəkis nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

²⁷ Kən inu nəniəkisən rəha nəsituən rəhak kəm ilat məmə ekafəl rəkis təfagə rat rəhalat.”

²⁸ Noanol mīn rəha Isrel kəmotapəs namnusən təwir rəha Iesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat kəmotuwa tikimīr mīn rəha Uhgīn. Məto nat u in o nəwirən rəhatəmat məto-inu roiu, Uhgīn təmos-ipinə rəhan nəwirən kəm itəmat Iaihlua mīn. Məto Uhgīn tatolkeike əh netəm Isrel məto-inu in təmitəpun ilat, kən ilat nita rəha Epraham, Aisak, ne Jekop. ²⁹ Tol nəhlan məto-inu, nian Uhgīn təmitəpun rəkis netəmim kən mol təwir kəm ilat, okol in təsəuhlin mīnən rəhan nətəliġən. ³⁰ Itəmat u Iaihlua mīn itəm aupən nəmoatəht

‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘otisi-pən Saeon.’ Saeon in nərgin kit mīn rəha Jerusalem, kən in tatəpsen-pən noanol rəha Isrel. **11:27:** Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34

nəwĩa Uhg̃in. Məto roiu, Uhg̃in təmasəkitun itəmat məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwian. ³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwĩa Uhg̃in roiu, məmə Uhg̃in titun nasəkitun minən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat koatəplan məmə Uhg̃in təmasəkitun itəmat, kən mətə ilat okotolkeike məmə Uhg̃in otol mihin min elat. ³² Netənim rafin koatəht nəwĩa Uhg̃in, kən in tatol məmə rəhalat nolən rat tətəskəlīm ilat rafin agin, ko ilat atip kəsotikisən ilat. In təmol nəhlan məmə in titun nasəkitunən ilat rafin.

Nolən rəha Uhg̃in in təwir agin

³³ ! Otəplan-tu! ! Nəwirən rəha Uhg̃in kəm netənim, ne nenatigən rəhan, ne nitunən rəhan, ilat rafin kotepət agin-əh! Kitat kotəruru nitunən nolən rəha netəligən rəhan, ne rəhan suatip min. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhg̃in itəm tatən məmə,

³⁴ “Suah kit tikə itəm titun natimnat itəm tətətig e nətəligən rəha Uhg̃in.

Kən suah kit tikə itəm in titun nos-ipənən nəghatən kit məmə otasitu e Uhg̃in.”

³⁵ “Suah kit tikə itəm titun nos-ipən atipən rəhan kit nat kit kəm Uhg̃in məto-inu, natimnat rafin agin rəha Uhg̃in rəkis.”

³⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhg̃in təmol natimnat rafin, kən natimnat rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətəskəlīm ilat, kən natimnat rafin in təmol məmə rəhan. !Pəs kitat kotos-ipən nənwiiwien kəm in tatuwin matuwin namnun tikə! Əwəh.

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətatiḡ lan

¹ Piak mīn ne winik mīn. Məto-inu Uhgīn təmasəkitun kitat, ekətapəh əskasik otəmat məmə nakotos-ipən nīpətītəmat rafin kəm Uhgīn tahmen e sakrifais kit itəm tətəmegəh, kən nəmotələhəu kalin məmə rəhan, kən nīkin tətəgien lan. Inu suatip ətuatip itəm onəkotəfak kəm Uhgīn lan.

² Sotosən nolən rəha netənim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgīn otəuhlin rəhatəmat nətəliḡən tuwa muwiwi məmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotītun nakilən, kən nītunən, kən nītəpunən nolən wir mīn itəm Uhgīn tolkeike, inu nolən mīn itəm kotəwir, ne nolən mīn itəm kotol nīkin tagien, ne nolən mīn itəm kotətuatip.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin məmə sotiləs-ipər atipən nətəliḡən rəhatəmat. Məto e nətəliḡən ətuatip, otəplan nesanənən mīn itəm Uhgīn təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsanənən mīn əh, otəplan rəhatəmat nolən mīn, kən motakil motəplan məmə rəhatəmat nolən mīn kotəwir motahmen katətəupən rəhatəmat nahatətəən, o kəp. ⁴ Suah kit nīpətīn kitīəh əm, məto tatos nolīn-olīn tepət, kən nolīn-olīn nīpətīn mīn əh, rəhalat əh-ikīn wək pisin pisin mīn itəm koatol. ⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nīpətīn kitīəh əm lan, kən motəgile atip əm e kitat mīn. ⁶ Kən Uhgīn təmos-ipa nəsanənən o nolən

12:1: Rom 6:11,13; 1 Pita 2:5

12:3: Efes 4:7; Fil 2:3

12:5:

1 Kor 12:12,27

wək pisin pisin min tətəu-pən nəwīrən rəhan itəm tāmawte-in kəm kitat. Uhgīn tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan. ⁷ Okəmə suah kit tatos nəsanənən o nasituən, pəs in tasitu; okəmə in tatos nəsanənən o nəgətuən, pəs in təgətuən; ⁸ okəmə in tatos nəsanənən o niləs-ipərən nətəligən, pəs in tiləs-ipər; okəmə in tatos nəsanənən o nos-ipənən mənī, pəs in tos-ipən tepət; okəmə in tatos nəsanənən o nitən niməfak, pəs in tol e nīkin rafin; okəmə in tatos nəsanənən o nasəkītuən, pəs in tol e nīkin agien.

Suatip reha nolkeikeən netəmim

⁹ Nolən rəha nolkeikeən rəhatəmat o netəmim, təkəike muwa nolkeikeən pahrien. Otətəhau nolən rat min, kən motaskəlīm əskasik nolən wīr min. ¹⁰ Otolkeike itəmat min tahmen məmə itəmat piatəmat ne wīnitəmat min. Itəmat kitiəh kitiəh nakotalkut pik məmə onəkotisiai-in itəmat min. ¹¹ Otəkəike nian rafin o nolən wək rəha Uhgīn e nikitəmat rafin məsotəpouən, tahmen e nigəm tatuəp. ¹² Otagien məto-inu nəmotələhəu-pən əskasik rəhatəmat nətəligən e Uhgīn. Kən nian nəratən tatuwa, otol rəhatəmat nətəligən təfəməh. Kən motəghat kəm Uhgīn e nəfakən nian rafin. ¹³ Otawte-in kəm netəmim rəha Uhgīn nat naka itəm rəhalat tikə. Otəkəike motol təwīr kəm iapispis min itəm koatuwa imatəmat ikīn.

12:8: 1 Kor 12:4-11; 1 Pita 4:10-11
1 Tes 5:16-18

12:10: 1 Pita 1:22

12:12:

12:13: Hip 13:2

¹⁴ Otətapəh o Uhgın məmə otol nəwırən kəm netəm koatol nəratən kəm itəmat. Sotaun-inən nəratən tuwa olat, məto otətapəh o Uhgın məmə otol nəwırən kəm ilat. ¹⁵ Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək itəmat netəm koatasək. ¹⁶ Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nikitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nikitəmat otagien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat təsəhtən məmə nakotenatig wır.

¹⁷ Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan məmə tətuatip. ¹⁸ Otol natimnat rafin itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotatig e nəməlinuən itəmat netəmim rafin. ¹⁹ Piak mın ne winik mın. Sotalpınən nitai təfagə rəha suah kit, məto otapəs əm məmə Uhgın otəpanələhəu nalpınən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgın, İərəmərə tatən məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpınən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.” ²⁰ Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Okəmə rəham tikimır nəumis tatus,
os-ipən nagwənən kəm in;
okəmə in tatoaoa,
os-ipən nat kit kəm in tənım.
Nian natol natimnat mın u,
in otaulis pik lan.”

12:14: Mat 5:44; 1 Kor 4:12 **12:16:** Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15 **12:19:** Dut 32:35; Mat 5:39 **12:20:** Prov 25:21-22; Mat 5:44

21 Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat mīləs-iəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwīr otīləs-iəhau nolən tərət.

13

Nərəməərəən rəha kapman

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, məto-inu nepətən o nərəməərəən rafin tətisi-pən e Uhgīn, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgīn pīsin əm tətīləs-ipər. ² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tatəht nəwīa kapman, in tatəht nəwīa nat itəm Uhgīn təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpīnən olat. ³ Tol nəhlan məto-inu kapman itəm Uhgīn təmələhəu təsölən netəmim itəm koatol nolən wīr kotəgin, məto tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsolkeikeən məmə nəkotəgin netəm-iasol mīn rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wīr mīn, kən ilat okotīləs-ipər itəmat ron. ⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək mīn rəha Uhgīn itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwīr kəm itəmat. Məto okəmə nəkotol tərət, nəkotəkəike motəgin, məto-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpīnən. Ilat iolwək mīn rəha Uhgīn itəm otol neməha ne nalpīnən rəha Uhgīn kəm netəm koatol tərət. ⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpīnən, kən kit mīn u, məto-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiəh əm, otətou-pən takis kəm kapman, məto-inu netəm-iasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgīn, kən inu wək rəhalat. ⁷ Otosipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip

məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis pisin pisin min, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisiaiian, otisiai-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəmərən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon min. Məto kaon kitiəh əm tatəkəike mətətig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat min, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən. ⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etənim,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwənən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen min əh-ikin. Məto nəghatən kitiəh əm in nəukətīlat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.” ¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolən nərətən kəm in. Kən tol nəhlan, etənim itəm tatolkeike netənim, in tatol nīpəti Lou rafin koatuwa motol nīpahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wir nian koatatig lan u-roiu. Nian tinatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapīlan, məto-inu nosmegəhən rəhatat tinatuwa iuəhkir, maprəkis-in nian kitat kinotahətətə. ¹² Napinəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlīm nolən wir min rəha nəhag-əhagən tahmen-pən e mopael kit itəm

13:7: Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7

tətaskəlim wır rəhan naip rəha nəluaginən. ¹³ Pəs kitat kotaliwək e nəhag-əhagən kən netəmim koatəplan. Okəsotolən lafet rat min, məsotapisən, məsotit əpnapin itəmat min, kən məsotolən nolən alməl min, məsotərgəhəuən, məsotetetən kitat min. ¹⁴ Məto otegəhan-in məmə İərəməərə İesu Kristo otərəməərə e nəmegəhən rəhatəmat, kən otapəs nətəlig-inən suatip min o nolən təfagə rat min itəm nətəligən rat rəhatəmat tolkeike.

14

Nəghatən rəha netəm min u itəm rəhalat nahatətəən təsəskasikən

¹ Nikitəmat tətəgien əm məmə nakotos iəfak min neen kotuwa motəplan itəmat, nat əpnapin rəhalat nahatətəən təsəskasikən, kən motəruru okəmə niki Uhgın təsəgienən o kəp, o nolən min neen itəm netəmim neen koatən-iəhau. Nakotos ilat kotuwa, məto esolkeikeən məmə nakotərgəhəu o nətəligən min rəhalat. ² Etəmim kit, e rəhan nahatətəən, təwır əm məmə in otun nagwənən rafin. Məto etəmim kit min, rəhan nahatətəən təsəskasikən, kən nikin təht məmə in titun nunən nagwənən e nasumən əm, mapəs nunən mit. ³ Etəmim u itəm titun nunən natimnat rafin, təsəwırən məmə in otəplan rat etəmim itəm təsunən natimnat rafin. Kən etəmim itəm təsunən natimnat rafin, təsəwırən məmə in otən kəm etəmim itəm tatun natimnat rafin məmə, in tatol nolən rat, məto-inu Uhgın nikin tagien əm ron. ⁴ Təsəwırən məmə ik natən

13:12: 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11
14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4 **14:3:** Kol 2:16

məmә iolwək rəha suah kit mīn təmol nolən tərāt. Rəhan atip əm iərəmərə otən məmә təmol təwir o tərāt.* Kən in otol təwir məto-inu Iərəmərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wir mīn.

⁵ Suah kit in tən məmә nian kitiəh əm in rəha Uhgīn taprəkis-in nian rafin, məto suah kit mīn tən məmә nian rafin kotahmen-ahmen əm. Məto etəmim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u. ⁶ Etəmim kit itəm tatən məmә nian kitiəh əm in rəha Uhgīn, in tatol o niləs-ipərən Iərəmərə. Kən etəm tatun mit, tatun o niləs-ipərən Iərəmərə, məto-inu tatən kəm Uhgīn məmә nikin tagien o niğin nagwənən. Kən etəm tapəs əm nunən mit, in mīn tapəs nunən o niləs-ipərən Iərəmərə, kən in mīn tatən kəm Uhgīn məmә nikin tagien o niğin nagwənən. ⁷ Suah kit təsərəmərə-atipən e nəmegəhən rəhan, nat əpnarīn in tatəmegəh, o in təmimis. ⁸ Okəmә kitat koatəmegəh, koatəmegəh o niləs-ipərən Iərəmərə, kən okəmә kotimis, kəmotimis o niləs-ipərən Iərəmərə. Kən tol nəhlan, okəmә koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha Iərəmərə. ⁹ Kristo təmimis matig məmegəh mīn, məmә in Iərəmərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

¹⁰ Kən təsəwirən məmә nakən nīkali iəfak kit mīn məmә təmol nolən tərāt e natimnat mīn əh. Kən təsəwirən məmә nakehm-əhau piām, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e niğanəmti Uhgīn məmә in otakil kitat. ¹¹ Tahmen e Iərəmərə tatən e Naoa

* **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak mīn, kən “iərəmərə” tatəpsen-pən Uhgīn. Nipəti nəghatən məmә Uhgīn otakil kitat, məto təsəwirən məmә kitat okotakil kitat mīn.

14:4: Mat 7:1; Jem 4:11-12

14:5: Kal 4:10-11

14:8: Kal

2:20

14:10: 2 Kor 5:10

Rəha Uhgîn məmə,
 “Inu nîpahrienən, tahmen məmə in nîpahrienən
 məmə iatəmegəh,
 netəmim rafin okotisin nulilat kəm io,
 kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə
 io, io Uhgîn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiah kitiah okotətul
 e nîganəmti Uhgîn o nən-iarəpən natimnat itəm
 kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən
 nîkali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat
 kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm
 otol piətət kit təme e rəhan nəmegəhən. ¹⁴ Io
 emuwa kitiah itimlau İərəmərə İesu, kən o nat
 u, io ekıtun wır məmə nagwənen rafin kotəwir o
 nunən, kəsotolən suah kit tamkımık e nîganəmti
 Uhgîn. Məto okəmə suah kit nıkin təht məmə nat
 kit tamkımık e nîganəmti Uhgîn, nat əh tamkımık
 atıp əm ron. ¹⁵ Okəmə pıam kit tatəto tərət pık o
 nat kit itəm nəmun, kən nəsalıwəkən e suatıp rəha
 nolkeikeən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkın
 pıam kit itəm Kristo təmıms ron. ¹⁶ Əsegəhan-inən
 məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-
 in məmə in nat tərət. ¹⁷ Tol nəhlan məto-inu
 nərəmərəən rəha Uhgîn sənəmə nat rəha nagwənen
 ne nənımən, məto in nat kit rəha nətuatıpən e
 nîganəmti Uhgîn, ne nəməlinuən, ne nagıenən e
 Narmın Rəhan, ¹⁸ məto-inu suah kit itəm tatol wək
 kəm Kristo e nolən əh, in tatol nıki Uhgîn tətəgien,
 kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwir, kən
 nıkilat tagıen əm ron.

14:11: Aes 45:23; Fil 2:10-11

14:14: Wək 10:15; Taet 1:15

14:15: 1 Kor 8:11-13

19 Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwin o nəməlinuən, kən tatiləs-ipər nətəligən rəhatat rafin. 20 Əsərəkinən wək rəha Uhgın o nagwənən əm. Nagwənən rafin kotəwir, məsotamkimikən e niganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən. 21 Kən tol nəhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənimən wain, o nolən nat kit min itəm otol piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

22 Kən okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natimnat min u, otaskəlim anion əm itəmat Uhgın. Suah kit tətətig e nəwirən pahrien nian in tatol əm natimnat itəm in titun məmə tətətip məmə in otol. 23 Məto etənim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətətip o nunən o kəp, təwir məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgın otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nikin təsəhtən məmə in nat ətuatip, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nikin təht məmə in tərat, in tatol təfagə rat.

15

Niləs-ipərən nətəligən rəha iəfak pisin pisin min

1 Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh min əh, ilat nat əpnəpən əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolən natimnat min əh məmə nikitat tətəgien lan. Nikitat təkəike məht piətət min ne winitat min itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat min əh. 2 Kitat okotəkəike

motol nolən itəm otol niki netəm pisin tagien lan, mämə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik. ³ Pəs kotal nəhlan məto-inu Kristo mīn, in təməsolən nolən kit mämə in atip nikin otagien lan. Məto in təmol natimnat rafin agin itəm Uhgīn nikin tolkeike, kən o natimnat mīn u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn tatən mämə, “Nən ratən mīn itəm netəm pisin pisin mīn koatol lam, koatuwa ron io.” ⁴ Natimnat mīn əh itəm kəməte aupən e Naoa Rəha Uhgīn, kəməte mīn mämə otəgətun kitat, mämə okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatat e Uhgīn. Kən kitat kotitun nolən əh məto-inu koatətul əskasik e nian iəkis mīn, kən Naoa Rəha Uhgīn tatiləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgīn pisin əm tətəsitəu etat mämə koatətul əskasik e nian iəkis mīn, kən in pisin əm tatiləs-ipər nətəligən rəhatat. Kən roiu, iatətapəh ron mämə in otasitu etəmat e nətəligən rəhatəmat mämə otuwa mol kitiəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu. ⁶ Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitiəh əm, mämə nəwiatat titun nuwamən mahmen e nəwia suah kitiəh əm o niləs-ipərən nərgi Uhgīn, itəm in Uhgīn ne Tata rəha lərəməərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak mīn neen e nikin agien mämə okotuwa motəplan itəmat, tahmen əm mämə Kristo təmos itəmat e nikin agien. Otol nəhlan mämə netəmim okotənwiwi Uhgīn lan. ⁸ Sotaluinən nat u mämə, Kristo təmuwa iolwək rəha netəm Isrel mämə otəgətun mämə Uhgīn tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu mämə nəniəkisən mīn rəhan kəm tīpi

15:2: 1 Kor 10:24,33

15:3: Sam 69:9

15:4: 2 Tim 3:16

15:7: Rom 14:1

netəm Isrel aupən, ilat kəmotuwa nīpahrienən.
 9 Kən təmuwa məmə Iaihlua mīn okotənwiwi
 Uhgīn o rəhan nasəkitunən, tahmen e Naoa Rəha
 Uhgīn tatən məmə,

“Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e niki Iaihlua mīn,
 oekan napuən mīn mənwiwi nərgəm.”

10 Kən tatən mīn məmə,

“Otagien, Iaihlua mīn, itəmat rəhan mīn netəmim.”

11 Kən tatən mīn məmə,

“Itəmat Iaihlua mīn otənwiwi Iərəməra,
 kən itəmat rafin noanol mīn rəha nətueintən
 otənwiwi in.”

12 Kən Aesea tatən mīn məmə,

“Noanol rəha Jese aupən otər mīn*
 kən Uhgīn otiləs-ipər in məmə otərəməra e noanol
 mīn rəha nitən mīn rafin.
 Kən Iaihlua mīn okotələhəu-pən əskasik nətəligən
 rəhalat lan.”

13 Uhgīn təmasitu o kitat məmə okotələhəu-pən
 əskasik rəhatat nətəligən lan. Pəs in otol məmə
 nikitəmat otər marioah e nagienən ne nəməlinuən
 nian nakoatahatətə lan məmə, e nəsanənən rəha
 Narmin Rəha Uhgīn, onakoatələhəu-pən əskasik
 pik təhmīn rəhatəmat nətəligən e Uhgīn.

Pol in aposol rəha Iaihlua mīn

14 Piak mīn ne winik mīn. Ekītun wir məmə
 nəmegəhən rəhatəmat təmə marioah e nəwirən,
 kən nəmotos nitunən rafin, kən nəkotahmen o
 nəgətunən itəmat mīn. 15 Məto e naoa u rəhak,
 eməsəhluaig-inən nat kit, emən-iarəp e nikik

15:8: Mat 15:24

15:9: 2 Saml 22:50; Sam 18:49; Wək 3:25

15:10: Dut 32:43

15:11: Sam 117:1

*

15:12: Jese in tata
 rəha Kig Tefit 15:12: Aes 11:10; Nol Əpən 5:5

rafin natimnat min u kam itamat, kan molkeike mamə nikitamat otəkaike mataht nəghatən min əh. Tətuatip əm mamə iatəghat nəhlan, məto-inu Uhgın təmasitu lak e rəhan əm nəwirən ¹⁶ mamə io ekuwa iolwək rəha Kristo Iesu o nən-iarəpən namnusən təwir kam Iaihlua min. Io ekahmen e pris kit itəm iatən-iarəp namnusən təwir rəha Uhgın mamə, Iaihlua min itəm koatahatətə e Kristo, okotuwa presen wir min itəm Narmın Rəha Uhgın təmələhəu kalin mamə rəha Uhgın, kan Uhgın nikin tagien o nosən.

¹⁷ Kan e wək rafin itəm iatol o Uhgın, iatəghat ausit məto-inu in Kristo Iesu əm itəm tatol wək. ¹⁸ Ko esəghat ausitən o nat kit min, ekəghat ausit əm o natimnat wir itəm Kristo təmol nian emol rəhan wək o niləsən Iaihlua min kotuwa motol nəwia Uhgın. Kristo təmol wək e rəhak nəghatən, ne rəhak nolən min, ¹⁹ kan təmol wək e nəsanənən rəha nəmtətin min ne nat pispis min, kan təmol ilat rafin e nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kan tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwir rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwin mətoarus-pən kantri u Ilirikam. ²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike mamə ekuwin mən-iarəp namnusən təwir e ikin min neen itəm kəsəto-agin-əhən nərgi Kristo ikin. Esolkeikeən mamə ekol wək e ikin kit itəm suah kit tinuwin rəkis ikin mən-iarəp namnusən təwir. ²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in Kristo mamə,
 “Nətəmin itəm kəsən-iarəpən namnusən təwir
 kam ilat,

ilat okotəplan in,
kən netənim itəm kəsotətoən əh namnusən təwīr,
ilat okotitun.”

²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwīnən ik pişin pişin
mīn tətəhtosiğ-in io o nīmnən məplan itəmat.

Nətəliğən rəha Pol o nuwīnən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikīn-u tīnol namnun,
kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pīk məmə ekimnə
məplan itəmat, ²⁴ kən tol nəhlan, nīkik tətəht məmə
ekimnə məplan itəmat nian ekuwīn əpəh kantri u
Spen. Kən nian ekimnə kotauilim o nian əkuəkīr
əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak
naliwəkən. ²⁵ Məto roiu, iatuwīn Jerusalem o
nasituən e iəfak mīn əh-ikīn, ²⁶ məto-inu iəfak mīn
əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nīkilat
təmagien o nos-ipamən rəhalat mənī məmə eka-
situ e ian-rat mīn e nīməfak əpəh Jerusalem.

²⁷ Nīkilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e
iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat.
Tol nəhlan məto-inu okəmə Iaihlua mīn kəmos
nəwīrən rəha Uhgīn e suatīp rəha netəm Isrel, kən
Iaihlua mīn okotəkəike mōtasitu e netəm Isrel e
rəhalat mənī. ²⁸ Oekos mənī itəm ilat kəmos-ipa,
muwīn mos-ipən kəm iəfak mīn əpəh Jerusalem.
Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem
muwīn əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən
oekimnə məplan itəmat. ²⁹ Nian ekuwa mītəlau
imatəmat ikīn, ekītun məmə iatos natimnat wīr
tepət e Kristo məmə ekos-ipīnə kəm itəmat, kən
itəmat onəkotəto təwīr lan.

15:21: Aes 52:15 **15:22:** Rom 1:13 **15:26:** 1 Kor 16:1-4

15:26: Wək 24:17; 1 Kor 16:1; 2 Kor 8:1; 9:2,12 **15:27:** 1 Kor
9:11 **15:29:** Rom 1:11

³⁰ Piak m̄in ne w̄inik m̄in, m̄əto-inu kitat koatahatətə e Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo, kən Narm̄in Rəha Uhḡin tatol m̄əmə kitat koatolkeike kitat m̄in, ekətapəh əskasik otəmat m̄əmə nəkoatəfak ron io kəm Uhḡin, kən e nolən əh, nakotasitu lak e nəluaginən rəhak. ³¹ Otəfak m̄əmə Uhḡin otasitu lak mahtosig-in netəm Jutia itəm kəsotənən n̄ipahrienən e namnusən təw̄ir m̄əmə, okəsotərəkinən io. Kən otəfak m̄in m̄əmə nian ekuw̄in miet-pən Jerusalem, netəm m̄in u koatahatətə e Kristo, n̄ikilat otagian o rəhak wək. ³² Kən e nolən əh, okəmə Uhḡin tolkeike mihin, ekimnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafin agin-əh, n̄ikitat otagian. ³³ Pəs Uhḡin itəm in nəukət̄i nəməlinuən tətətig itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuat̄ipin in m̄in neen

¹ Io iatən-ip̄inə kəm itəmat m̄əmə w̄in̄itat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan w̄ir kit. ² Iakətapəh otəmat m̄əmə nian in otimnə, onəkotagian əm ron e nərḡi Iərəmərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuat̄ip m̄əmə netəmim rəha Uhḡin okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit t̄ikə, təw̄ir m̄əmə nakotasitu lan, m̄əto-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təw̄ir kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kit̄iəh rəha Kristo Iesu.

⁴ Iuəhk̄ir kiamis o nasituən lak. Sənəmə io p̄isin əm, m̄əto io ne Iaihlua m̄in rafin u koatəfak, itimat ekotənwiwi Uhḡin olau.

- ⁵ Kən otən təwīr kəm niməfak itəm kəmotuəfīmīn e rəhalau nimə.
 Otən təwīr kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.
- ⁶ Otən təwīr kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.
- ⁷ Otən təwīr kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal min ilau eməhaluwīn e kalapus. Aposol min koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuauapən-in io muahatətə e Kristo.
- ⁸ Otən təwīr kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha Iərəməərə.
- ⁹ Otən təwīr kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiah e Kristo, kən otən təwīr kəm io kit u Stakis.
- ¹⁰ Otən təwīr kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis min.
 Otən təwīr kəm Aristopolas ne noanol min rəhan, ne rəhan iolwək min.
- ¹¹ Otən təwīr kəm Herotian, rəhak ətuatip.
 Otən təwīr kəm Nasisas ne rəhan min, ne rəhan iolwək min itəm koatəfak kəm Iərəməərə.
- ¹² Otən təwīr kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pik wək rəha Iərəməərə.
 Otən təwīr kəm io kit u Persis, pətan kit min itəm tatol pik wək rəha Iərəməərə.
- ¹³ Otən təwīr kəm Rufas, iəfak wīr kit rəha Iərəməərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwīr kəm io tahmen e rəhak ətuatip mama.
- ¹⁴ Otən təwīr kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat min itəm ilat min koatatig.

¹⁵ Otən təwir kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne winin, ne Olimpas, ne iəfak min rafin itəm ilat min kotatig.

¹⁶ Otən təwir kəm itəmat min tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwir kəm itəmat.

¹⁷ Piak min ne winik min. Iakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wir itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat min, kən koatəgətun natimnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pişin ağin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat, ¹⁸ məto-inu netəm kotol nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha İərəməərə Kristo, məto koatol wək əm o nat nişətilat tolkeike. İlat koatən wir nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiuə, kən matərəkın nətəligən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat. ¹⁹ Netəmim kinotəto rəkis namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwia Kristo. Tol nəhlan, nikik tagien pik otəmat. Məto iakolkeike pik məmə nakotenatig e nolən ətuatip min, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat min. ²⁰ Uhgın itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətəin Setan, kən in otatig əm ləhau e nelkitəmat. Pəs nəwirən rəha İərəməərə İesu tətətig itəmat min.

²¹ Timoti itəm itımlau min etioal wək kitiah, tatən təwir kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natimak min, kəhalən min təwir kəm itəmat.

²² İo Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwir kəm itəmat u kitat kitiah e

16:16: 1 Kor 16:20; 1 Pita 5:14 **16:17:** Mat 7:15; Taet 3:10

16:18: Fil 3:19; 2 Pita 2:3 **16:19:** Rom 1:8; 1 Kor 14:20

16:20: Jen 3:15 **16:21:** Wək 16:1-2; 19:22; 20:4

Iərəmərə.

²³⁻²⁴ Kaeas tatən təwır kəm itəmat. Io Pol, ekətatiḡ e rəhan nimə, kən netəm rəha niməfak kotuəfimın iman ikın.

Erastas u etəm tatərəmərə e mənı rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mın katuən təwır kəm itəmat.

²⁵ Pəs kotənwiwi Uhgın. In titun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasık e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwır rəha Iesu Kristo itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis, ²⁶ məto roiu, təmol əp in. Kən in Uhgın u itəm tatəmegəh nian rafın, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mın aupən kəmotətə e naoa mın rəhalat, kən netəmim okotıtun. Ekotən-iarəp məmə noanol mın rafın e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgın, kən tol nəhlan moatol əm nəwian. ²⁷ Uhgın pısın əm in Uhgın, kən in pısın əm in tenatig. !Pəs kotənwiwi Uhgın nian rafın namnun tikə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

16:23-24: Wək 19:22; 1 Kor 1:14
3:5,9; Kol 1:26

16:25: Rom 1:5; Efes 1:9;

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b